

СЕКЦІЯ 2
КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО, КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС,
КРИМІНАЛІСТИКА, СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА, КРИМІНОЛОГІЯ
ТА КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ ПРАВО, ПОЛІЦЕЙСЬКЕ ПРАВО

Підюков П.П., провідний науковий співробітник відділу організації науково-дослідної роботи НАВС, доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України

Ткачук І.Д., науковий співробітник відділу організації науково-дослідної роботи НАВС

Латентність корупції - одна з головних причин її глобалізації
й поширення в Україні

Суспільно-політичні перетворення, що розпочаті й відбуваються останнім часом в Україні, свідчать, що наша країна наполегливо прямує до демократичного громадянського суспільства, орієнтуючись на європейські і світові цивілізовані цінності, серед яких провідну роль відіграє ефективна реалізація державної антикорупційної політики.

Невипадково, що Національною стратегією розвитку «Україна - 2020» передбачена необхідність рішучої протидії корупції як одного з ключових напрямів її реального забезпечення.

Корупція й неефективність системи державного управління визначені серед найнебезпечніших загроз українській державності також у Стратегії національної безпеки України. Саме тому запобігання і протидія цим явищам і процесам, забезпечення економічної безпеки країни визнані в цьому документі одним з основних напрямів концентрації зусиль правоохоронних органів держави на найближчу і подальшу перспективу.

Дійсно, що сьогодні, як, напевно, ніколи раніше, корупція, яка неухильно глобалізується і набуває все більш значних масштабів в інститутах державної влади, судово-правоохоронній та військовій системах, вразила фінансову, економічну, культурну, медичну, освітянську, комунальну, транспорту та інші важливі сфери суспільного життя країни, гнобячи їх та створюючи реальну загрозу національній безпеці та українському суспільству в цілому, все більш потребується адекватних і найактивних заходів більш ефективної протидії цьому ганебному явищу.

Особливого значення набуває необхідність активізації боротьби з корупцією у зовнішньоекономічній сфері країни. Серйозно підриваючи бюджетну політику й формуючи негативний інвестиційний клімат, вона унеможливує проведення в Україні довгоочікуваних реформ, здійснення більш ефективної економічної та соціальної політики, заважає її євроінтеграції, підриває імідж держави у міжнародних відносинах з країнами Євросоюзу та світовою спільнотою.

Невипадково, що саме антикорупційній проблематиці присвячено чимало наукових праць учених і практиків, концептуальних розробок теоретичних, правових і організаційних засад та методик ефективної протидії корупційним проявам.

У рейтингу основних чинників поширення корупції в Україні ними традиційно наголошується, насамперед, про недосконалість законодавства і нормативно-правового врегулювання та правозастосовної практики боротьби з нею.

Втім, вже у 2012 році незалежними зарубіжними експертами (зокрема, міжнародного проекту Global integrity) було офіційно визнано й доведено, що рейтинг України у частині ефективності оновленого законодавства щодо боротьби з корупцією - дуже високий, і вона в ньому є однією з передових країн світу, але дуже поганою є імплементація цього законодавства.

Отже, на сучасному етапі важливо якнайшвидше привести всю нормативно-правову базу країни (в т.ч. правоохоронних та інших зацікавлених відомств) у сувору відповідність до чинних законодавчих актів.

Не менш важливою є оптимізація практики безальтернативного їх застосування, незалежно від імунітетів чи привілеїв, політичних, релігійних чи інших переконань, етнічного та соціального походження, майнового стану тощо, тобто у суворій відповідності до ст. 24 Конституції України, яка проголошує рівність громадян перед законом.

У зв'язку з цим, справедливо також зауважити, що оптимізація правозастосовної практики боротьби з корупцією можлива лише по виявлених, відомих компетентним органом таких кримінальних правопорушеннях.

У той же час, далеко не завжди це є можливим через такий досить важливий чинник поширення корупції, як її латентність.

Чим більш поінформованими будуть правоохоронні і судові органи (і українське суспільство) про корупційні прояви, тим більш характерною рисою, як ми вважаємо, стане формування вкрай негативного до них ставлення всіх і кожного, аж до дійсного їх несприйняття та адекватного відношення як до чогось найганебного і абсолютно неприпустимого, і тим менш вірогідною буде латентність корупційної злочинності, питома вага якої за неофіційними даними сягає нині більш ніж двох третин (і є чи не найвищою порівняно з латентністю інших різновидів особливо небезпечних злочинів).

Антикорупційною стратегією України на 2014-2017 роки передбачено серед іншого розробку закону про захист осіб, які добросовісно повідомлятимуть про корупційні правопорушення.

Вкрай важливо, на нашу думку, передбачити в ньому і можливість заохочення таких осіб за вказані дії (у разі підтвердження повідомлених ними фактів).

Саме латентність, прихованість найрізноманітніших фактів чи проявів корупції, зумовлені не тільки правовим нігілізмом, зневірою у належне по них реагування з боку компетентних органів або байдужим до них ставленням, а й іншими причинами (заякуванням їх жертв, небажанням останніх підривати власний авторитет в очах оточуючих, партнерів чи конкурентів по бізнесу й т.

ін.), зводячи нанівець можливість їх виявлення, обліку й забезпечення належного по них провадження поки ще дозволяють багатьом корупційним чиновникам уникати кримінальної відповідальності, зароджуючи й укріплюючи в них почуття і віру у власну безкарність за заподіяне, підштовхуючи їх тим самим до нових ідентичних чи схожих, або ще більш зухвалих злочинів.

За вказаних причин саме латентність корупції значно підсилює реальність її загрози українському суспільству та національній безпеці країни.

Протидія і подолання корупції має стати дійсно найголовнішою складовою національної стратегії нашої держави, священним обов'язком і справою честі кожного без винятку громадянина України - патріота своєї Батьківщини.